

AgEcon SEARCH

RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

TANYAI TELEPÜLÉSEK TERMELŐSZÖVETKEZETEINEK EGYES ÜZEMSZERVEZÉSI KÉRDÉSEIRŐL

BALOGH IMRE dr.

A tanyai termelőszövetkezetek néhány üzemszervezési kérdéséről a „Gazdálkodás” 1960 évi 2. számában leírtakat kívánom ebben a tanulmányban folytatni olyan formában, hogy a speciális tanyai üzemszervezési kérdéseket néhány szövetkezet konkrét példáján mutatom be.

A szóban forgó termelőszövetkezetek tipikus tanyai alapon szerveződtek. A tagjaik zöme jelenleg is tanyai lakos. Ezek a kérdések a tanyai helyzetből kifolyólag merültek fel és megoldásuk is e speciális körülményekből adódott. Az előző cikkben leírt problémák és a közben felmerült újabb kérdések gyakorlati megoldását már látni lehet, ezért foglalkozni is kell velük, mert a jó megoldások tanulmányozása és elterjesztése a tanyai szövetkezetek speciális üzemi kérdéseit jelentősen előre viheti.

E szövetkezetek néhány legfontosabb adatát az 1. táblázat tartalmazza. A táblázatból kitűnik, hogy ezekre a szövetkezetekre a tanyák százain kívül az jellemző, hogy a dolgozó tagok túlnyomó többsége tanyán, illetőleg a tanyaközpontból alakult faluban, vagy településben él. Ezzel szemben a sok nem dolgozó tag majdnem mindenütt a városban él. Ez a tanyarendszer egyik legjellegzetesebb társadalmi és gazdasági jellegéből fakad. Ugyanis az alföldi tanyai gazdálkodásnál általános volt az a törekvés, hogy a tanyán gazdálkodó paraszt a közeli agrárvárosban házat szerezzen. Ezután öreg korában átadta a tanyai lakhelyét és a gazdálkodást gyermekeinek. Ez nemcsak a nagygazdáknál volt így, hanem a középparasztok is erre törekedtek és a nem dolgozó tagok nagy többsége ilyen idős parasztemberekből áll, akik most mint nyugdíjas tagok szerepelnek. Ugyancsak a pártoló tagok zöme is a városban lakik.

Ettől az általános irányzattól némiképp eltérnek azok a tagok, akik a kialakítandó faluban, vagy tanyaközpontban települtek le. A kardcskuti „Rákóczi” tsz.-nél két ilyen mag van, az egyik, a község maga, míg a másik az úgynevezett Pusztaközpont, amely már régebbi idő óta tanyaközpont volt. A hódmezővásárhely-szikáncsi „Vörös Csillag” tsz.-nél ez a letelepülés megindult már az egyéni gazdálkodás idejében a felszabadulás után, mert a város nagy távolságra (14—15 km) van és sok tanyai agrárproletár kapott itt földet, akik házat építettek a tanyaközpontban. A betelepülés most is folyik, bár sokkal lassúbb folyamat, mert a régi gazdák csak 1960-ban léptek be a szövetkezetbe. Feltételezhető, hogy a

1. táblázat

A VIZSGÁLT TERMELŐSZÖVETKEZETEK TELEPÜLÉSI VISZONYAI

A termelőszövetkezetek neve	Község, ill. város	A központ városától való távolsága km	Összes terület kh	Tanyák száma	Az összes tagok száma	tagok száma		Megjegyzés	
						A dolgozó	A városban lakó dolgozó		
„Rákóczi”	Kardoskút	11	3800	240	400	300	260	40	1961-ben alakult három kisebb tanyai tsz és egy tszcs egyesüléséből
„Bem József”	Hódmező-vásárhely	6	3320	192	485	296	236	60	1960-ban jelentősen megnövekedett
„Köztársaság”	Hódmező-vásárhely	11	2500	160	250	180	160	20	1960-ban jelentősen megnövekedett
„Vörös Csillag”	Székács	15	3314	120	443	376	376*	-	1960-ban jelentősen megnövekedett

* A tagok nagyobb része a nagy tanyaközponttá fejlődött Székácsen lakik.

tanyaközpontba további beköltözések is történnek, de ez minden valószínűség szerint a városba is irányul majd. A hódmezővásárhelyi „Köztársaság” tsz a nemrégiben kialakított úgynevezett erzsébeti tanyaközpont körül terül el, de a betelepülés irányából még nem látszik világosan, hogy az többségben a városba vagy a tanyaközpontba történik-e majd. A hódmezővásárhelyi „Bem József” tsz-nél, mivel a városhoz közel fekszik, a betelepülés iránya a város, de a tényleges települési mozgás itt sem látszik még. A fejlődés jelenlegi fokán ugyanis a tanyai lakásnak előnye, hogy a háztáji állattenyésztés lehetőségei sokkal jobban adva vannak, mint a városban és az egyéni gazdálkodás korában az állattartás képezte a vidéken a tanyán lakó parasztság jövedelmének tetemes részét, ezért a tanyai állattartás előnyét, a tagok háztáji keretben is ki akarják használni.

NAGYÜZEMI TÁBLÁK KIALAKÍTÁSA-TÖMBÖSÍTÉS.

A nagyüzemi táblák kialakítási munkáinál a tanyai helyzetből fakadó három adott dolgot kellett figyelembe venni: A sok tanyaépületet, a dűlőutakat, és a bejáró, illetőleg átjáró utakat. A tanyaépületek át nem helyezhetők, ezekben lakik a termelőszövetkezeti tagok többsége, A tanyákból a hozzájuk tartozó lakosoknak ki és be kell járni és az egyes nagy tanyai istállókat, ahova a közös állatállományból állatokat csoportosítottak, az állatgondozóknak, valamint a

termelőszövetkezeti vezetőknek ugyancsak meg kell közelítenie. Erre szolgálnak a dűlő, átjáró és bejáró utak. A dűlőutaknak — és a bejáró utaknak is — itt, ahol közös állatokat, vagy terményt és takarmányt helyeztek el, nagy jelentősége van. A tábla kialakításánál a tanyai szövetkezetekben a dűlőutakhoz alkalmazkodni kell, nem úgy mint a falu vagy majorrendszerben épült tsz-eknél, ahol a táblanagyság kialakításánál a dűlőutak áthelyezésének mincs különösebb akadálya. Ezeket a korlátokat mindaddig tekintetbe kell venni, amíg a tanyai lakohelyek még nem szűnnek. Ennek alapján alakították és alakítják ki a nagytáblákat, illetőleg igyekeznek tömbösíteni a „Köztársaság” tsz-nél.

A táblásításnál mindenütt változatlanul hagyták a dűlőutakat és a tábla egyik oldalát mindig a dűlőút vagy a termelőszövetkezetet átszelő közút képezi. Mégis kétféle — alakjaiban is különböző — megoldást alkalmaztak a gyakorlatban. Egyiknél a dűlőutakra merőlegesen átkötő utakat vágtak, a másiknál nem. Az átkötő utak kialakításának feltétele, hogy ne legyen útjában tanyai épület, mint akadály. Az átkötő út egy vagy több dűlőutat szel keresztül, és a mellette levő táblákat mind a dűlőútról, mind az átkötő útról meg lehet közelíteni. Ebben az esetben a bejáró utat, ha az átkötő út közvetlenül a tanya mellett megy el, meg lehet szüntetni, vagy ha a tanya közelebb esik az átkötő úthoz, mint a dűlőúthoz, a dűlőútról át lehet helyezni a bekötő utat az átkötő útra. Az átkötő utak vágásával a kardoskúti „Rákóczi” és a hódmezővásárhely-szikáncsi „Vörös Csillag” tsz-eknél több tanyai bejáró utat meg lehetett szüntetni, illetőleg sok bekötőút az áthelyezés folytán megrövidült. A tábla nagyságát és a tábla alakját ezen belül is befolyásolja a dűlőutak közötti és az átjáró utak közötti távolság. A kardoskúti „Rákóczi” tsz egyik elődjének, a volt „Petőfi” tsz-nek a területén ezzel a módszerrel 41—72 kh-ás táblákat és ugyancsak a „Rákóczi” tsz-hez csatlakozott volt „Béke” tsz-nél 31—61 kh-as táblákat alakítottak ki. Ennél a módszernél általában 4. táblát vesz körül a két dűlőút és a két átkötő út. A „Rákóczi” tsz valamennyi jelenlegi területén így alakítja ki a táblákat. A harmadik oldal a dűlőutak közé eső két dűlőt elválasztó farmesgye. Ennek az eljárásnak nagy előnye, hogy a táblák nagyságát a gépesítés fejlődése esetén minden új területrendezés nélkül kétszeresére vagy négyszeresére lehet növelni. A tábla negyedik oldala rendszerint valamely tanya vagy tanyák háztáji területének oldalvonala. Lényegében hasonló módon szervezte a táblásítást a hódmezővásárhely-szikáncsi „Vörös Csillag” tsz és 70—150 kh-as táblákat alakított ki.

Ahol a tanyák olyan rendszertelenül és elszórva épültek, hogy emiatt hosszabb átkötő utak vágása lehetetlen volt, más módon kellett a táblákat kialakítani. Itt méginkább alkalmazkodni kellett a tanyák fekvéséhez és a bejáró, illetőleg a már meglévő sokszor nem egyenes átjáró utakhoz. Ezért a táblák alakja és nagysága változatosabb, mint az előbbi esetben. A táblák egyik oldala itt is a dűlőút vagy a termelőszövetkezetten átmenő közút. A másik szemben lévő oldal határa is dűlőút, akkor ha a dűlők keskenyek és a dűlőutak közötti távolság nem nagy, de nagy dűlőtávolságok esetén farmesgye a másik táblahatár. A tábla harmadik és negyedik oldalát, vagy olyan meglüszött vonal alkotja, amelyet az adott területen tanyaépület hiánya miatt a két dűlőút között lehetett kitzíteni, vagy valamely tanyaoldal mentén elhaladó vonal — olykor a tanyaóhoz vivő

bejáró utat is beleértve —, vagy — ahol ilyen vagy — kisüzemi maradványként még meglévő két dűlőutat összekötő átjáró utat. Ezek az átjáró utak gyakran egy-két tanyán mennek keresztül és a rendszerint nem azonos vonalban eső tanya-épületek miatt sokszor nem egyenesek, illetőleg irányvonaluk megtörik. A bejáró út és a tanya vonal, valamint az átjáró utaknak táblahatárként való sokszor szükségszerű felhasználása tördeltté teszi több tábla egyes határvonalait. A hódmezővásárhelyi „Bem József” tsz.-nél ilyen módon alakították ki a kb. 50 kh átlagnagyságú táblákat. Ezen egyes átjáró utak megszüntetésével és a tanya-telek rendezésével némileg javítani lehet.

A hódmezővásárhelyi „Köztársaság” tsz.-ben nem alakítják ki a nagyüzemi táblákat, hanem a következő évre a dűlőutak változatlanul hagyásával tömbösítést hajtanak végre. 1961 őszén a kalászosokat már egy tömbbe vetik. A tömbösítés szervezésénél is tekintetbe kell venni a tanyákat, dűlőutakat, átjáró és bekötő utakat, amelyek ugyanúgy korlátai e munkának, mint a táblásításnál voltak.

A KÖZÖS ÁLLATÁLLOMÁNY ELHELYEZÉSE

Mind a négy tsz.-ben megoldották — a tanyai helyzethez alkalmazkodva — a közös állatállomány elhelyezését. A városokban az egyéni gazdálkodás ideje sokkal kevesebb állat volt, mint a tanyákon és a közösbe került állatokat elég hamar kitelepítették az üzembe. Jelenleg valamennyi állat kint van a tanyai istállóban. Az állatokat mind a négy szövetkezetben a legnagyobb, illetőleg a legjobban használható, vagy legkönnyebben átalakítható istállóba és ólakba helyezték el. Ezek az istállók és ólak szerteszét épültek a tsz.-ek területén és ennél fogva meghatározó tényezői az állatállomány közös elhelyezésének. Bár az utóbbi időben jelentős mértékben fokozták a közös állatállomány elhelyezését szolgáló nagyüzemi épületek építését, de ezekkel együtt sem áll távolról sem annyi nagyüzemi épület rendelkezésre, amennyi képes lenne befogadni a közös állatállományt.

A közös állomány telephelyének szétszórtságát és kisüzemi illetve nagyüzemi voltát a 2. táblázat mutatja.

A táblázatból az első rátekintésre látszik, hogy milyen sok helyen és szét-szórta helyezték el az állatokat és milyen nehéz az állattenyésztési munka szervezése és ellenőrzése. Különösen az esős idő beálltakor nehéz megközelíteni sok olyan tanyát, ahol jelenleg állat van. Ezek az istállók eredetileg az összefüggő tanyai kisgazdaságoknak megfelelően vagy a lakóépület közvetlen közelében épültek, vagy egyenesen összeépítették a lakóépülettel. Ezért most is nagyrészt a tagok háztáji területébe esnek az istállók.

A közös állatállomány ilyen sok helyen történt kényszerű elhelyezése maga után vonta több olyan üzemszervezési intézkedés megtételét, ami ebből a helyzetből folyt. Egyik ilyen a cséplés decentralizálása. A nagyüzemi szervezés követelményei azt állítják előtérbe, hogy minél kevesebb helyre koncentráljanak egy nagy munkafolyamatot, így a cséplést is. Ezt a tanyai üzemszervezésnél gyakorlatban még nem lehet betartani, mert az állatállomány decentralizáltsága miatt a cséplést is sok helyen kell végezni, elsősorban ott, ahol az alom- és takarmányszalmát igénylő szarvasmarha és lóállományt elhelyezték. A cséplési helyek száma a négy szövet-

kez
köz
lyel
kel
ház
és
foly
aho
ben
tag
zeli
tan
rosl
mű
vez
Ugy
tört
bon
se
zési
mun
kar

nyo
vet
laka
hón
hely
tak
áll
feli
hely
gyo
szál
gat
taka
a ta
ügy
ség
nál
eml
lene

lent
és h
már
hely
hely
átlé
kell
hón
dat
tási
taka
oszt
istá
futó

kezetben ebben az évben 7—26 között váltakozott. A cséplési helyek megválasztásánál figyelembe kellett azt is venni, hogy a tagok háztáji állatait is el kell látni alom- és takarmányszalmával, ebből ki-folyólag ott is végeznek cséplést ahol nincs ugyan közvetlen közel-ben közös állatállomány, de ahol a tagok egy része könnyen megkö-zelítheti a kazlakat. Ilyen fekvésű tanyák mellett, valamint — a vá-rospan lakó tagok érdekében — a műutak közelében ugyancsak szer-veztek egy-két helyen cséplést. Ugyanilyen szempontok alapján történt a kombájnnal aratott ga-bonafélék szalmáinak összegyűjté-se és kazlázása is. Ezzel a szerve-zési móddal jelentős szállítási és munkaegység-felhasználási megta-karítást értek el.

A pillangós szalastakarmá-nyok kazlázásánál már nem kö-vették ezt a gyakorlatot. A kaz-lakot itt majdnem mindenütt a te-lénistállók közelébe két-három helyre koncentrálták, mert ez a takarmányfésülés egyik helyen sem áll bőségesen rendelkezésre és a felhasználás ellenőrzését a kevés helyre történő összpontosítás na-gyon megkönnyíti. Igaz, hogy sok szállítási többlettel jár, mert fo-gattal kell jórészt a többi szalas-takarmányt fogyasztó állatokhoz a takarmányt a kazlaktól szállítani, ugyancsak gépi szállításnál is köl-tőség- illetve munkaegység felhazs-nálási többletet jelent, de az előbb említett ok miatt, mégis kényte-lenek a kazlázást így szervezni.

Tanyai szövetkezetekben je-lentősebb szervezési kérdés a közös és háztáji állatállomány zöldtakar-mánnyal való ellátása, mint más helyeken, mer a takarmányt sok helyre kizárólag dülő, útjáró és átkötő, illetőleg bejáró utakon kell szállítani. Ezek az év hét, nyolc hónapjában állandó szállítási fel-a-datot jelentenek és jelentős szállí-tási kapacitást kötnek le. A zöld takarmány vetésterületét úgy szét-osztani, hogy minden fogyasztó istálló közelébe egyenletesen és futószalagszerűen jusson, nem le-

2. táblázat

A KÖZÖS ÁLLATÁLLOMÁNY ELIHELYEZÉSE A VIZSGÁLT TSZ-ekben

A termelőszövetkezet neve	A közös állomány elhelyezésére szolgáló										telephelyek száma			
	szarvasmarha					A közös ló						baromfi		
	nagyüzemi	kisüzemből	kisüzemi	összes	nagyüzemi	kisüzemből	kisüzemi	összes	nagyüzemi	kisüzemből			kisüzemi	összes
„Rákóczi”	—	6	—	6	3	14	—	—	12	—	—	10	10	42
„Bem József”	2	3	—	5	—	3	—	5	2	7	1	9	12	27
„Kőztársaság”	3	1	—	4	—	2	—	5	—	5	—	4	7	18
„Vörös Csillag”	2	2	—	4	—	3	—	3	—	3	—	—	12	22

het. Ezért igyekeztek az éves zöldtakarmányok vetésterületét úgy elhelyezni, hogy a legtöbb ilyen takarmányt fogyasztó szarvasmarhaistállókhöz közel essen, de a többi istállótól is gyorsan és könnyen lehessen megközelíteni. Az évelő pillangós takarmányokat a talaj, a művelés minőségi állapotától és a takarmányozási szükségletektől függően az üzem különböző területén helyezték el.

A „Rákóczi” tsz.-nél — lehetőleg brigádonként — a terület közepe táján vetették az éves zöldtakarmányokat, mert a háztáji állatállományt is teljes mértékben innen látják el. Ilyen módon a háztáji állatok részére szükséges zöldhöz minden tag könnyen hozzájuthat. A középre történő elhelyezést egy-egy helyen a városban lakó tagok érdekében úgy módosították, hogy a zöldtakarmány a műútról is könnyen elérhető legyen.

A többi három szövetkezetnél szintén érvényesült az a szempont, hogy a zöldtakarmányokat lehetőleg szarvasmarha istállók közelébe vessék. Itt viszont nem érvényesült a brigádterület közepére történő elhelyezési törekvés, mert másképp látják el zöldtakarmánnyal a háztáji állatállományt. Lucernából bizonyos kisebb területet (50—200 n. öl) pénzért, őszi takarmánykeveréket, zabosbúkkönyt, siló kukoricát vagy pénzért, vagy a teljesített munkaegység arányában mérték ki a tagoknak. A lucerna terület kimérésénél — ahol ilyen volt — felhasználták a még megmaradt volt kisüzemi lucerna parcellákat. („Bem József” tsz.) Más helyeken nagytáblából mérték ki az összes háztáji célra szánt zöldtakarmányt.

A NÉGY TANYAI TERMELŐSZÖVETKEZET GAZDÁLKODÁSÁNAK FEJLŐDÉSI LEHETŐSÉGEI

Az adottságokat ismerve nagy vonalakban már látni lehet az irányt, amerre a vidék tanyai szövetkezeteit fejleszteni kell. A termelés iránya jelenleg vegyes. Eddig bizonyos útkeresést lehetett tapasztalni, amiben főszerepet játszottak a mezőgazdasági termékek árai, a vidék termelési hagyományai, a nagyüzemi gazdálkodás adta lehetőségek kihasználása stb. Most már ezekben a szövetkezetekben elég jól látják az elkövetkező néhány év fejlesztési lehetőségeit. A fejlesztés fő iránya a táj hagyományos *szemes takarmány* termesztésének fokozása és ezzel kapcsolatban a *sertés- és baromfijenyésztés* nagyarányú fellendítése. Emellett jelentősen növelni kell a szalastakarmány és ezen belül a lucerna termőterületét, mert a sertés és baromfi elsőbbsége mellett szaporítani kell a szarvasmarhaállományt is.

Ez a táj állította elő, más tiszántúli tanyai vidékekkel együtt a világ egyik legmagasabb sikeértartalmú búzájának jelentős részét. Az ilyen adottság arra hív fel, hogy a kenyérgabona termesztésnek a jövőben is megfelelő súlyt kell adni, de a búza jelenlegi magas vetési arányát a termésátlagok emelkedésével csökkenteni kell. Ugyancsak fel kell hagyni a sokféle — kis területen vetett — kapás- és ipari növény termesztésével. Ezekből legfeljebb egyet-kettőt kell kiemelni és azt nagyobb területen termelni. A nagyobb területen vetett ipari növények közül a cukorrépa és a kender azok, amelyek termesztésére kitűnőek az adottságok, ezért ezeket legalább az eddigi keretekben kell termelni. Emellett még a borsó termesztését is emelni lehet, mint olyan növényét, amely jövedelmező és emellett talajgazdagító is. A kender, cukorrépa és a borsó (zöldborsó) termesztése mellett szőlő, kendergyárak, cukorgyár és konzervgyár viszonylagos közelsége is. Egy szövetkezetben szükségtelen háromnál több ipari növényvel foglalkozni. Így már a jelenlegi fejlettségi fok mellett is elérhető, hogy a szövetkezetek — az összes szalastakarmányféléseket is beleszámítva — csak 12—15féle növényt termeljenek.

Az állattenyésztésen belül a sertés és a baromfityenyésztésnek azért jut elsőleges szerep, mert a szobanforgó szövetkezetek a kukorica és takarmánygabona termesztésére kitűnő adottsággal rendelkeznek. A sertésenyésztésen belül — miután törzskönyvezett tenyészanyaggal a „Rákoczi” tsz kivételével még nem rendelkeznek, — a hizlalást kell előtérbe helyezni. Hizlalásra alkalmas anyag előállítására a szükséges kocaállomány már nagyrészt rendelkezésre áll, és ezt az üzemágat a jelenlegi körülmények között is férőhely átalakításokkal, a férőhelyek egész éven keresztül történő állandó teljes kihasználásával és szerfás építkezéssel jelentősen fejleszteni lehet. Ezek mellett meg lehet tenni mindenütt az első lépéseket a kocaállományból azoknak az egyedeknek törzskönyvezésére, amelyek teljesítményeik és fajtajellegük alapján erre alkalmasnak bizonyulnak.

A baromfityenyésztés az az állattenyésztési ág, amelynél jelenleg kevésbé használják ki — a szikáncsi „Vörös Csillag” tsz -t kivéve — a tanyai gazdálkodás adta lehetőségeket. Pedig ez az üzemág nagy múltjánál fogva tanyai termelőszövetkezeteknél különleges jelentőséggel bír. Ezért a baromfival kissé részletebben foglalkozom. Tőkés rendszerben a tanyai vidékek szolgáltatták a belföldi fogyasztás és az export nagyobb részét. Ez a lehetőség most is fennáll, csak meg kell keresni azt a módot, amivel a tanyai kisüzemi baromfityenyésztést nagyüzemesíteni lehet. Kisüzemi viszonyok között a baromfityenyésztés külterjes volt a tanyán. A jó minőségi árut alacsony ráfordítással állították elő, ezért a tanyai baromfitartás jövedelmező volt.

A tanyai tsz-ek baromfitartási lehetőségeit egyes megyei és helyi párt- és állami vezetők is felismerték és e szerint igyekeznek irányítani e tsz-ek baromfityenyésztésének fejlesztését. Ezt sok intézkedés mellett bizonyítja az MSzMP csongrádmegyei bizottságának és a csongrádmegyei tanács VB mezőgazdasági osztályának kiadásában megjelent füzet (Ballabás: A nagyüzemi baromfityenyésztés lehetőségei Csongrád megyében) megállapítása, amely szerint a termelőszövetkezeteknek még huza-mosabb ideig támaszkodniuk kell a tanyai tartási lehetőségekre.

Nagyüzemben háromféle elhelyezésben lehet baromfit tartani:

- a) igazi nagyüzemi ólakban,
- b) más gazdasági épületekből átalakított ólakban,
- c) kisebb nagyobb csapatokban (100—1000 db) egyes személyeknek kiadva.

Az első megoldás tanyai viszonylatban nem célravezető, mert a nagy létszámú törzs- és árubaromfi tartásához szükséges ólak beruházási költségei nagyon magasak, és az ilyen nagy befektetések megtérülése magas színvonalú, nagyhozamú tenyésztést követel, ami nagy szaktudást és technikai felkészültséget igényel. Ez viszont további nagy költségekkel jár. A tanyai szövetkezetek ezt az utat még nem járhatják.

A második megoldást jól ki lehet használni, mert e szövetkezetek sok olyan épülettel rendelkeznek, amiket könnyű erre a célra átalakítani.

A harmadik megoldás is alkalmazható, mert ehhez semmi beruházás nem szükséges. Ugyanis a tag, vagy hozzátartozója saját háztáji gazdaságában helyezi el és tartja régi tanyai módon (szabadtartással) a tsz-től kapott baromfit.

A második és harmadik tartási módot egyaránt megtaláljuk három termelőszövetkezetnél, míg a „Vörös Csillag” tsz kizárólag a másodikat alkalmazza. A baromfiak kiosztása rendszerint nupos baromfiként történik, de van olyan tag, aki saját férőhelyén közös törzsellományt is tart. Az ilyen sok helyre szétszórt baromfiállomány takarmányfelhasználásának ellenőrzése kizárólag csak a fejlődés alapján lehetséges, de a súlygyarapodáshoz, illetőleg tojástermeléshez kötött jól megalapo-

zott prémiumrendszer mellett — kezdeti fokon — ez a megoldás is jól jövedelmez a szövetkezetnek.

A fejlettebb forma — amikor a termelőszövetkezet saját vagy valamely tagjának tulajdonában levő nem használt épületét baromfitenyésztésre átalakítja — már jelentős lépés a nagyüzemi baromfitenyésztés felé, de még mindig a tanyai adottságok kihasználásán alapszik. Erre törekszik már a négy tsz közül három. Ezt a szervezési módot alkalmazta nagy arányokban — úgy vélem a tanyai szövetkezeteknek országosan is példát mutatva — a „Vörös Csillag” tsz, ahol nagyobb részben lóistállókat alakították át minimális költséggel tenyésztés-iletőleg árubaromfi tartásra oly módon, hogy az elválasztó közfalakat eltávolították, az istálló déli oldalán melegágyi ablakokat helyeztek a falba és az épületekben két oldalt fekvő kemencéket, illetoleg kéményeket építettek, amelyekkel az ólakat fűtik. Egy-egy ól többezer napos csibe befogadására, nevelésére alkalmas. Ezekben a tanyai épületekben 1960-ban 35 000 db csirkét neveltek fel és 1961-ben 50 000 db-ra kívánják ezt emelni.

A négy tsz-ből kettőben ma még minden baromfifaj tartásával foglalkoznak, kettőben viszont már határozottan ráléptek a szakosított tenyésztésre. Itt már csak két baromfifaj tartásával foglalkoznak, de az előbbi két szövetkezetben is tapasztalható az első lépés a szakosítás felé, mert a jövőben itt is csak két baromfifajt akarnak tartani. Mind a négy szövetkezet egyaránt alkalmas a tyúkfélék tenyésztésére (pecsenye-csirke nevelés), pulykatenyésztésre (függetlenül attól, hogy a szövetkezetek a befektetés lassúbb megtérülése miatt nem mutatnak nagy hajlandóságot a pulykatenyésztésre) és kacsatenyésztésre (pecsenye-kacsa nevelés). A kacsatenyésztéshez szükséges nagy mennyiségű víz rendelkezésre áll, mert a nagy tanyáknál sokhelyen bővívíz ártézi, illetoleg csökutak fúrtak még az egyéni gazdálkodás korában és a vizet ilyen szempontból is ki kell használni. Nagyarányú libatenyésztést a legtöbb helyen nem célszerű folytatni, mert a Rákoczi” tsz kivételével, jelentős jelölő nem áll rendelkezésre.

*

A felmerült legfontosabb tanyai üzemszervezési kérdéseket, ha vázlatosan is, de érintettem. Már ezek is mutatják, hogy sok olyan tanyai üzemszervezési probléma van, amellyel érdemes lenne céltudatos és módszeres kutatómunka keretében foglalkozni, mert csak így lehetséges feltárni és elemezni a tanyai helyzetből adódó speciális kérdéseket és ennek nyomán keresni azokat a megoldásokat, amelyekkel legkönnyebben és legeredményesebben megvalósíthatjuk tanyásvidékeken is a sok terméket előállító, jól jövedelmező szocialista nagyüzemet.

séne
részt

sági
szöv
nép
stb.
jáva

ság
teli
hav
köz
ter
kol
ter
het
dés
tar
Sőt
zet
zás
szö
zet
kez
jel
utá
vag
mu
pér
pér